

Tapahtumien esteettömyys- ohjeistus

Sisällys

1 Alustus	3
2 Tarkistuslistat	4
2.1. Tapahtumaohjeistuksen lukuohje	4
2.2. Iso tapahtuma	5
2.3. Pieni tapahtuma	7
3 Ennakkotieto	8
3.1. Esteettömyysinformaatio ja viestintä	8
3.2. Ilmoittautuminen	9
3.3. Lipunmyynti	10
3.4. Avustajakäytäntö ja palvelukoirat	10
3.5. Esteettömyyspalautteen kerääminen	11
4 Saapuminen ja poistuminen	11
4.1. Julkiset kulkuvälineet	11
4.2. Pysäköinti	12
4.3. Saattoliikenne	12
4.4. Sisäänkäynti/ilmoittautuminen	13
4.5. Poistuminen	13
5 Tapahtumapaikka	13
5.1. Yleistietoa esteettömyydestä	13
5.2. Oheistoiminta	18
5.3. Opasteet ja symbolit	20
5.4. Esteetön WC ja vetäytymistila	20
5.5. Ydintoiminta	22
5.6. Oheistoiminta yleisötapahtumissa	26

Tapahtumien esteettömyysohjeistus

Raportin tuottaja: Tapahtumapalvelut & Riesa Consultative Oy

Taitto: Turun kaupunki

Kansikuva: Heikki Räisänen

Julkaistu: Tammikuu 2024

1 Alustus

Tämä tapahtumaohjeistus on suunniteltu Turun kaupungille tukemaan esteettömyyden huomioon ottamista tapahtumasuunnittelun eri vaiheissa. Tapahtumaohjeistuksen avulla saadaan esteettömyyden huomioimisesta luonnollinen osa tapahtuman suunnittelua ja itse toteutusta.

Tässä tapahtumaohjeistuksessa käsitellään esteettömyyden huomioimista tapahtuman koko palvelupolun mitalta, aina tapahtumasta viestimisestä ja ennakkotiedosta itse tapahtumaan ja sen järjestelyihin saakka. Tapahtumaohjeistukseen kuuluvat tarkistuslistat, joiden avulla voidaan varmistaa, että tärkeimmät esteettömyystarpeet tulevat varmasti huomioituksi.

2 Tarkistuslistat

2.1. Tapahtumaohjeistuksen lukuohje

Tarkistuslistat tukevat tapahtumien esteettömyyden huomioimisessa ja parantamisessa. Tarkistuslistoihin on nostettu tärkeitä asioita tapahtumaohjeistuksesta ja tarkistuslistojen avulla voidaan varmistaa, että keskeisimmät esteettömyystarpeet tulevat huomioitua.

Tarkistuslistat on suunniteltu pieneen tapahtumaan ja isoon tapahtumaan. Pienellä tapahtumalla tarkoitetaan alle 30 henkilön tapahtumaa, esimerkiksi kokouksia tai työryhmien koontumisia. Isolla tapahtumalla puolestaan tarkoitetaan tapahtumaa, jossa osallistujamäärä on merkittävästi isompi ja jolloin esteettömyys tulee huomioida laajemmin.

Tarkistuslistoja hyödynnettäessä on tärkeää huomioida, että vaikka kaikkien kohtien vaatimukset eivät täyttyisi, voi tapahtuman esteettömyys olla hyvällä tasolla. Osa esteettömyystarpeista on myös yksilöllisiä, jolloin kaikkea ei ole mahdollista ottaa ennakoon huomioon ja tällöin tulee olla valmius tehdä mukautuksia käyttäjien erilaisten tarpeiden mukaan. Mahdollisista esteettömyysshaasteista viestitään enakkoinformaatiossa.

Esteettömyyttä voidaan kehittää pitkäjänteisesti ja suunnitelmallisesti tapahtumaohjeistusta ja tarkistuslistoja hyödyntäen ja työntekijöitä kouluttamalla.

2.2. Iso tapahtuma

2.2.1. Yleiset esteettömyyshuomiot

Ennakkoinformaatioissa on tapahtuman esteettömyystiedot.

Esitysmateriaali:

Esitysmateriaali on selkeää (ei tekstiä kuvan päällä, teksti erottuu tummuuskontrastina taustasta ja kirjainkoko on suuri).

Jaettava materiaali on saatavilla eri muodoissa, myös esimerkiksi verkkosivuilla, pistekirjoituksella ja selkotehtävinä.

Esitysmateriaali on tarvittaessa mahdollista saada etukäteen.

Jos tapahtumassa näytetään videoita, niissä on myös kielensisäinen tekstitys ja tarvittaessa myös kuvailutulkkaus.

Esiintyjät ovat valmistautuneet kuvailemaan visuaalista materiaalia, kuten kuvia ja videoita.

Esteettömyysyhteyshenkilö on nimetty, ja hänen yhteystietonsa ovat helposti saatavilla. Yhteystiedot ovat hyvä olla esillä myös monikanavaisesti.

Esteettömyys on osana viestintää.

Esteettömyys- ja saavutettavuustarpeet on huomioitu ilmoittautumisessa.

Työntekijöitä on koulutettu ja tiedotettu esteettömyydestä.

Esteetön pysäköintiruutu ja saattoliikenteen pysähtymispaikka ovat lähellä sisäänkäyntiä.

Sisäänkäynti on esteetön, tai löytyy esteetön kiertoreitti.

2.2.2. Liikkumisympäristön esteettömyys

Kulkuväylät ovat riittävän leveitä (min. 1200 mm), erityisesti sisäänkäynnit.

Apuvälineellä kääntymiseen on riittävästi vapaata tilaa (min. 1500 mm käännähdysympyrä).

Kaikkiin toimintoihin ja kohtaamispisteisiin on esteetön kulku.

Tapahtumapaikalla on esteetön wc. LE-wc:n mitoitus ja varustelu on saatavissa Turun kaupungin esteettömyysohjeistuksessa. <https://www.turku.fi/esteettomyys>

Yleisössä on esteettömät istumapaikat, joiden vierestä on varattu riittävästi tilaa myös avustajille ja/tai työkoirille (1 paikka per esteetön istumapaikka).

2.2.3. Kuulemis- ja näkemisympäristön esteettömyys

Tiloissa, joissa on äänentoistojärjestelmä, on induktiosilmukka, kuuluvuuskartta ja induktiosilmukka-symboli.

Esteettömiltä istumapaikoilta tulee olla hyvä näkyvyys tapahtuman keskipisteseen.

Induktiosilmukan toimivuus on varmistettu.

Tapahtumapaikalla on selkeät opasteet ja hyödynnetty myös symboleita (esim. ISA-tunnus).

2.3. Pieni tapahtuma

2.3.1. Yleiset esteettömyyshuomiot

Ennakkoinformaatioissa on tapahtuman esteettömyystiedot.

Esitysmateriaali:

Esitysmateriaali on selkeää (ei tekstiä kuvan päällä, teksti erottuu tummuuskontrastina taustasta ja kirjainkoko on suuri).

Jaettava materiaali on saatavilla eri muodoissa, myös esimerkiksi verkkosivuilla, pistekirjoituksella ja selkotehtävinä.

Esitysmateriaali on tarvittaessa mahdollista saada etukäteen.

Jos tapahtumassa näytetään videoita, niissä on myös kielensisäinen tekstitys ja tarvittaessa myös kuvailutulkkaus.

Esiintyjät ovat valmistautuneet kuvailemaan visuaalista materiaalia, kuten kuvia ja videoita.

Esteettömyysyhteyshenkilö on nimetty, ja hänen yhteystietonsa ovat helposti saatavilla. Yhteystiedot ovat hyvä olla esillä myös monikanavaisesti.

Esteetön pysäköintiruutu ja saattoliikenteen pysähtymispaikka ovat lähellä sisäänkäyntiä.

Sisäänkäynti on esteetön, tai löytyy esteetön kiertoreitti.

2.3.2. Liikkumisympäristön esteettömyys

Kulkuväylät ovat riittävän leveitä (min. 1200 mm), erityisesti sisäänkäynnit.

Apuvälineellä kääntymiseen on riittävästi vapaata tilaa (min. 1500 mm käännähdysympyrä).

Kaikkiin toimintoihin ja kohtaamispisteisiin on esteetön kulku.

Tapahtumapaikalla on esteetön wc. LE-wc:n mitoitus ja varustelu on saatavissa Turun kaupungin esteettömyysohjeistuksessa. <https://www.turku.fi/esteettomyys>

2.3.3. Kuulemis- ja näkemisympäristön esteettömyys

Tiloissa, joissa on äänentoistojärjestelmä, on induktiosilmukka, kuuluvuuskartta ja induktiosilmukka-symboli.

Induktiosilmukan toimivuus on varmistettu.

Tapahtumapaikalla on mahdollisimman hyvä ja selkeä valaistus.

3 Ennakkotieto

3.1. Esteettömyysinformaatio ja viestintä

Esteettömyys on tärkeää ottaa osaksi kaikkea tapahtumaviestintää. Kun esteettömyys on näkyvä osa viestintää, on se myös viesti siitä, että kaikki ovat tervetulleita tapahtumaan. Myös yhdenvertainen ja kaikkia arvostava asiakaspalvelu on osa tapahtumaa ja sen viestintää. Tämän lisäksi tapahtumassa voi osoittaa erillisin kyltein ja ohjein, että syrjintä ja häirintä ovat kiellettyjä.

Keskeinen ja tärkeä osa esteettömyydestä viestimistä on esteettömyysinformaation tuottaminen. Esteettömyysinformaatio on etukäteen annettavaa tietoa tapahtuman esteettömyydestä. Esteettömyysinformaatio pitää sisällään tiedot fyysisen ympäristön esteettömyydestä sekä yleisistä esteettömyyteen liittyvistä käytänteistä. Näiden tietojen avulla tapahtumaan saapuva henkilö voi etukäteen valmistautua tapahtumaan.

Kokonaisuudessaan esteettömyysinformaatio julkaistaan tapahtuman verkkosivuilla. Tapahtuman muussa viestinnässä voidaan kertoa lyhyesti esteettömyydestä ja ohjata katsomaan lisätietoja verkkosivuilta. Jos tapahtuma-alueesta tai tilasta on saatavilla kartta, tulee siihen merkitä esteettömät reitit ja WC-tilat selkein symbolein.

Esteettömyysinformaation tulee olla selkeästi jaoteltu ja otsikoitu, jotta tieto on helposti löydettävissä. Sen sijaan että kerrotaisiin esimerkiksi jonkin palvelun olevan esteetön tai esteellinen, keskitytään kuvailemaan, mitä esteettömyys juuri tuossa palvelussa tarkoittaa. Symbolien ja kirjallisen informaation lisäksi on hyvä käyttää valokuvia, sillä ne selkeyttävät esteettömyystietoja juuri kyseisen tilan tai tapahtuman osalta ja auttavat esteettömyyden nykytason hahmottamisessa.

Esteettömyysinformaatiossa kerrotaan saapumisen, sisäänkäynnin, tapahtuman ja tapahtuma-alueen esteettömyydestä sekä esteettömistä wc-tiloista. Näiden tietojen lisäksi tulee kertoa myös käytänteistä pyörätuolipaikkojen ostamisen ja avustajien lippujen suhteen.

Tapahtumalle suositellaan nimeämään esteettömyysyhteyshenkilö, joka vastaa organisaation sisällä esteettömyyden varmistamisesta mutta myös pystyy tarvittaessa antamaan asiakkaille lisätietoja tapahtuman esteettömyydestä. Esteettömyysinformaatiossa onkin hyvä kertoa, kenen puoleen tarvittaessa voi kääntyä lisätietojen kysymistä varten. Yhteyttä tulee voida ottaa puhelimitse ja sähköpostitse. Myös syrjintä- ja häirintäyhteyshenkilön nimeäminen tai toimien yhdistäminen on osa tapahtumaa. Yleisesti tapahtumasta tulisi tiedottaa myös viittomakielellä ja selkokielellä mahdollisuuksien mukaan.

Tapahtumaan osallistuvan kannalta on tärkeä tietää myös mahdollisista osallistumiseen vaikuttavista esteettömyysaasteista. Kun viestinnässä kerrotaan suoraan myös esteistä

tai esteettömyyden puutteista, antaa se osallistujalle työkalut käynnin suunnitteluun hänen omien yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti. Joskus osallistuminen on mahdollista esimerkiksi avustajan tai apuvälineiden avulla esteistä huolimatta, jos esteet vain ovat etukäteen tiedossa ja niihin on mahdollista valmistautua.

Esteettömyysinformaatio

- Missä sijaitsevat esteettömät autopaikat ja saattoliikenteen pysähtymispaikka?
- Onko pääsisäänkäynti esteetön vai onko erillinen esteetön sisäänkäynti?
Ovatko sisäänkäynnille johtavat kulkureitit esteettömiä?
- Onko tilassa/tapahtumapaikalla osioita tai alueita, joihin ei pääse esteettömästi?
- Löytyykö tilasta/tapahtumapaikasta esteetön WC?
- Mitkä ovat käytänteet pyörätuolipaikan ja avustajien/tulkkien/saattajien lippujen suhteen?
- Onko tilassa/tapahtumapaikassa induktiosilmukkaa tai tulkkausta?
- Jos tilassa/tapahtumassa on lainattavia apuvälineitä, on ne tärkeää mainita esteettömyysinformaatioissa.
- Keneltä tai mistä voi kysyä lisää esteettömyystietoja?

3.2. Ilmoittautuminen

Tapahtumissa, joihin on kutsu ja erillinen ilmoittautuminen, tulee jo kutsussa kertoa tapahtuman esteettömyydestä ja kysyä mahdollisista esteettömyys- ja saavutettavuustarpeista. Jos tapahtumaa varten luodaan erillinen ilmoittautumislomake, kysytään esteettömyys- ja saavutettavuustarpeista erillisellä kysymyksellä.

Esteettömyys- ja saavutettavuustarpeista voidaan kysyä kyselylomakkeessa yleisellä tasolla, mutta joissakin tilanteissa on tarpeen esittää myös tarkentavia kysymyksiä. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi majoitusta varattaessa, jolloin on selkeästi saatava selville varattavien esteettömien huoneiden määrä. Esteettömyys- ja saavutettavuustarpeita voivat olla esimerkiksi esteettömän huoneen tarve, mahdollisuus saada esitettävä materiaali etukäteen ruudunlukijaohjelmaa varten, pyörätuolipaikka katsomossa tai ilmoitus mukana olevasta avustajasta/oppaasta/viittomakielen tulkista.

Esteettömyystarpeiden etukäteen kysyminen antaa viestin siitä, että tapahtumajärjestäjä haluaa ottaa erilaiset tarpeet huomioon ja tekee kohtuullisia mukautuksia tapahtumaan osallistumisen mahdollistamiseksi. Kohtuullisilla mukautuksilla tarkoitetaan

yhdenvertaisuuslain mukaisia asianmukaisia mukautuksia, jotta vammaisen henkilö voi yhdenvertaisesti muiden kanssa osallistua tapahtumaan ja toimintaan.

Esimerkkejä esteettömyys- ja saavutettavuustarpeiden kysymisestä

- Onko sinulla esteettömyyteen tai saavutettavuuteen liittyviä tarpeita?
- Tarvitsetko esteettömän majoituksen?
- Tarvitsetko esteettömän kuljetuksen?
- Tarvitseeko järjestelyissä huomioida avustaja/tulkki/opas?

3.3. Lipunmyynti

Tapahtuman pyörätuolipaikoista ja niihin liittyvistä lippukäytännöistä tulee kertoa selkeästi verkkosivuilla. Pyörätuolipaikkojen varaamisen/ostamisen tulisi olla mahdollista samoja kanavia hyödyntäen kuin kaikkien muidenkin lippujen. Pyörätuolipaikkojen varaaminen/ostaminen ei saa aiheuttaa lisävaivaa tai -kustannuksia vammaiselle henkilölle.

Suositellaan, että esteettömiä paikkoja on saatavilla eri lippukategorioissa, mikäli tilat sen mahdollistavat. Tapahtumissa, joihin rakennetaan tapahtuma-alue ja tehdään esteettömät paikat, on hyvä huomioida, että kaikki vammaiset henkilöt eivät välttämättä halua käyttää erikseen osoitettuja esteettömiä paikkoja. Vammaisella henkilöllä on yhtäläinen oikeus valita paikkansa esimerkiksi yleisön joukosta.

Avustajan (tulkki, tukihenkilö) lipun tulisi olla tapahtumaan maksuton, sillä avustaja on tapahtumassa töissä vammaisella henkilöllä. Lipunmyynnissä tulee selkeästi kertoa, tarvitseeko avustajalle oman maksuttoman lipun vai pääseekö avustaja tapahtumaan ilman omaa lippua.

3.4. Avustajakäytäntö ja palvelukoirat

Osa vammaisista henkilöistä tarvitsee mukaansa avustajan, tulkin tai tukihenkilön pärjätäkseen yhdenvertaisesti eri ympäristöissä. Mikäli tapahtuma on maksullinen, avustajan tulee päästä tapahtumaan ilmaiseksi.

Käytännössä avustajantarpeen tietää tarkasti vain vammaisen henkilö itse, siksi hänen saansa avustajantarpeesta tulee voida luottaa. Kaikki toimintarajoitteet eivät näy selvästi ulospäin, mutta ko. henkilöillä voi silti olla tarve avustajalle. EU:n Vammaiskortti auttaa

todistamaan avustajan tarpeen, mutta koska se on maksullinen, sitä ei tulisi myöskään vaatia pakollisena asiakkaalta.

Vammaisella henkilöllä voi olla tapahtumassa mukana avustaja- tai opaskoira. Avustaja – ja opaskoirat ovat niin sanottuja työkoiria. Koirien tehtävä on joko auttaa liikuntavammaista henkilöä tämän fyysisissä suoritteissa, tai opastaa näkövammaista henkilöä kulkemisessa. Avustaja- ja opaskoirat ovat virallisesti apuvälineitä. Niiden kanssa kulkevia henkilöitä on siis kohdeltava apuvälineen käyttäjinä, eikä koiran pääsyä esimerkiksi tapahtumaan voi evätä.

Lähtökohta työkoirien kanssa toimimisessa on, että muiden kuin avustettavan tai opastettavan ei tulisi kiinnittää koiraan mitään huomiota. Parhaat neuvot avustaja- tai opaskoirien kanssa toimimiseen saa suoraan koiran käyttäjältä.

3.5. Esteettömyyspalautteen kerääminen

Esteettömyyden parantamiseksi on keskeistä kerätä tapahtumaan osallistuneilta palautetta esteettömyysratkaisuista. Näin saadaan selville, miten esteettömyys on osallistujien näkökulmasta toteutunut palvelupolun eri vaiheissa. Esteettömyys on hyvin keskeinen osa vammaisen henkilön palvelukokemusta ja sen takia onkin tärkeää, että mahdollisiin ongelmakohtiin puututaan ja esteettömyyden edistämiseksi tehdään suunnitelmallista työtä. On hyvä huomioida, että usein kyse voi olla pienistä, mutta hyvin olennaisista muutoksista. Palautteen avulla voidaan myös tunnistaa, onko kehittämistarpeet rakennetusta ympäristössä vai esimerkiksi palvelutilanteissa ja kohtaamisissa. Palautetta tulee olla mahdollista antaa eri kanavien kautta, esimerkiksi verkkolomakkeella, sähköpostitse sekä puhelimitse.

4 Saapuminen ja poistuminen

4.1. Julkiset kulkuvälineet

Tapahtumaa suunniteltaessa ja tapahtumapaikkaa valitessa on hyvä huomioida, että tapahtumapaikalle on mahdollista saapua esteettömästi myös julkisilla kulkuvälineillä. Esteettöntä saapumista helpottaa, mikäli tapahtumapaikka on lähellä julkiseen liikenteen pysäkkejä kuten esimerkiksi juna-asemaa. Julkisista kulkuvälineistä esteettömin vaihtoehto on raideliikenne. Turussa tapahtuman kulkeminen on mahdollista järjestää myös vesibussilla. Vesibussi kulkee Turun keskustasta Martinsillalta (Itäisen Rantakadun puolelta) Ruissalon kansanpuistoon. Matkan varrella vesibussi pysähtyy Forum Mariniumin, Ruissalon telakan ja Hirvensalon Pikisaaren pysäkillä. Valitettavasti kaikki pysäkit ja alukset eivät ole täysin esteettömiä ja niiden käytössä tarvitaan avustajaa. Kaikki pysäkit ja molemmat alukset ovat esteettömiä.

Mikäli tapahtumiin järjestetään yhteiskuljetuksia esimerkiksi linja-autolla, varaudutaan järjestämään myös esteetön kuljetus. Esteetön kuljetus voidaan järjestää esteettömällä linja-autolla, jolloin kaikki osallistujat pääsevät samaan kuljetukseen. Esteettömässä linja-autossa on nostin sekä sisällä tilaa apuvälineille. Tämä on hyvä vaihtoehto esimerkiksi silloin kun kyseessä on pidempi matka. Lyhyemmille matkoille voidaan järjestää erillinen invataksikuljetus sitä tarvitseville henkilöille.

4.2. Pysäköinti

Tapahtumasuunnittelussa otetaan huomioon pysäköintimahdollisuus. Pysäköintipaikkojen tulee sijaita lähellä tapahtumapaikkaa ja sisäänkäynnin välittömässä läheisyydessä on oltava esteettömiä autopaikkoja. Esteettömien autopaikkojen sijainti on tärkeää sen vuoksi, että osalle henkilöistä voi olla esimerkiksi vaikeaa kävellä pidempiä matkoja ja myös sääolosuhteet voivat vaikeuttaa ulkona kulkemista. Esteettömät autopaikat ovat myös isompia, jolloin auton vieressä on riittävästi tilaa siirtymiselle ja avustamiselle.

Esteettömät autopaikat on merkitty kansainvälisellä ISA-tunnuksella eli pyörätuolisymbolilla. Esteettömän autopaikan tulee olla vähintään 3600 mm leveä ja 5000 mm pitkä. Kadun varteen sijoitetun autopaikan tulee olla vähintään 6500 mm pitkä.

Esteettömien autopaikkojen määrässä on huomioitava tapahtuman suuruus eli mitä isompi tapahtuma, sitä enemmän tarvetta on myös esteettömille autopaikoille. Suositus on, että 50 autopaikkaa kohden on kaksi esteetöntä autopaikkaa ja sen jälkeen yksi paikka lisää kutakin alkavaa 50 autopaikkaa kohti.

Esteettömyysinformaatiossa kerrotaan, missä esteettömät autopaikat sijaitsevat ja kuinka monta paikkoja on.

4.3. Saattoliikenne

Saattoliikenteellä tarkoitetaan takseja ja tilausliikennettä. Osalla vammaisista henkilöistä on kuljetuspalvelumatkoja, jolloin he voivat käyttää taksia liikkumiseen.

On tärkeää, että saattoliikenteelle on oma merkitty pysähtymispaikka läheltä pääsisäänkäyntiä. Mikäli saattoliikenteen paikkaa ei ole merkittynä, varmistetaan tapahtumapaikalta sopiva paikka saattoliikenteen pysähtymiseen. Isoissa tapahtumissa voi olla tarpeen, että saattoliikenteen pysähtymispaikkoja on useampia esimerkiksi sisäänkäynnillä sekä poistumisreitillä lähellä.

Saattoliikenteen pysähtymispaikasta ja osoitteesta tiedotetaan esteettömyysinformaatiossa.

4.4. Sisäänkäynti/ilmoittautuminen

Tapahtumapaikan sisäänkäynnillä tulee varmistaa, että kaikki toiminnot ovat esteettömiä ja saavutettavissa myös apuvälineellä. Mikäli sisäänkäynnille on erillinen esteetön kulku, ohjeistetaan siihen selkeillä suuntaopasteilla, joissa on käytetty myös kansainvälistä ISA-tunnusta (kuva 1).

Kuva 1: Kansainvälinen pyörätuolisymboli (ISA-tunnus)

Tapahtumapaikan sisäänkäynnillä työskenteleviä henkilöitä opastetaan esteettömyydestä, jotta heillä on tietoa esimerkiksi esteettömistä kulkureiteistä ja esteettömästä wc:stä. Valmistaudutaan myös tarvittaessa opastamaan tiloissa kulkemisessa ja tapahtumapaikan toimintoihin siirtymisessä. Aulassa työskenteleviä tiedotetaan etukäteen sovituista avustajista ja opaskäytännöistä sekä avustavista koirista.

4.5. Poistuminen

Mikäli tapahtumasta poistutaan eri reittiä kuin saapuminen, huolehditaan poistumisen esteettömyydestä saapumisreitin tavoin. Tämän lisäksi on tärkeää, että opastuksella ja mahdollisen henkilöstön ohjeistamisella poistumisreitti on selkeä ja ymmärrettävä. Myös esimerkiksi ennakkoinformaatiossa on tärkeää tuoda esille, mikäli esimerkiksi saattoliikenteen tulee poistuessa käyttää eri reittiä tai sisäänkäyntiä.

5 Tapahtumapaikka

5.1. Yleistietoa esteettömyydestä

Tapahtumasuunnittelussa esteettömyys koostuu eri osa-alueista, joihin kuuluu rakennettu ympäristö sekä viestinnän, kohtaamisen ja palveluiden esteettömyys.

Rakennetun ympäristön esteettömyydellä mahdollistetaan vammaisille henkilöille yhdenvertainen osallisuus tapahtumissa. Rakennetun ympäristön esteettömyyttä tarkastellaan

tässä ohjeistuksessa kuulemis-, näkemis- ja liikkumisympäristön esteettömyyden näkökulmasta.

Lähtökohtana on, että tapahtumasuunnittelussa huomioidaan esteettömyys yleisen palvelupolun mukaisesti. Joissakin tilanteissa rakennetun ympäristön esteettömyysvaatimukset voivat aiheuttaa sen, että esteettömän palvelupolun toteutuminen vaatii esimerkiksi erillisiä kiertoreittejä. Parhaaseen mahdolliseen esteettömyyden tasoon päästäänkin, kun esteettömyys otetaan huomioon jo itse tapahtumapaikkaan tai – alueeseen vaikuttavana asiana, jolloin tarve erityisratkaisuille vähenee.

Seuraavissa kohdissa tarkastellaan yleisellä tasolla, mitä tarkoittavat kuulemis-, näkemis- ja liikkumisympäristön esteettömyys tapahtumissa.

5.1.1. Liikkumisympäristö

Liikkumisympäristöstä puhuttaessa tarkoitetaan sitä fyysistä ympäristöä, jossa liikkuminen tapahtuu. Liikkumisympäristön esteettömyyteen vaikuttavat niin valitun tapahtumapaikan rakenteelliset ratkaisut, kuten kynnykset ja portaat, kuin tilaan jälkikäteen tehdyt valinnat esimerkiksi kalustuksen osalta.

Yksinkertaistettuna liikkumisympäristön esteettömyydessä on kyse siitä, tapahtumapaikalle on esteetön kulku, tapahtumapaikalla on esteettömät kulkuväylät kaikkiin toimintoihin ja palveluihin ja käytettävissä on esteetön wc.

Käsijohde lisää turvallisuutta kuljettaessa portaita tai luiskaa pitkin. Käsijohde tarvitaan portaan ja luiskan molemmin puolin ja koko pituudella. Lisäksi sen on jatkuttava yhtenäisenä myös välitasanteella.

Käsijohteen sijoituskorkeus askelman etureunasta tai luiskan pinnasta on 900 mm. Käsijohteita pitää olla kahdella eri korkeudella, joista ylempi on 900 mm ja alempi 700 mm korkeudella. Alempi käsijohde sopii portaissa lapsille ja lyhytkasvuisten henkilöille ja luiskassa myös pyörätuolinkäyttäjille.

Käyttöturvallisuusasetuksen mukaan julkisissa ulko- ja sisätiloissa sekä liike- ja palvelutiloissa käsijohteen on jatkuttava vähintään 300 mm syöksyn alkamis- ja päättymiskohdan ohi. Käsijohteen jatkuminen vaakasuorana 300 mm ohi porrassyöksyn päättymiskohdan, auttaa näkövammaisen henkilön portaassa kulkemista, helpottaa päättymiskohdan havaitsemista ja vähentää kompastumisen riskiä.

Vinkkejä liikkumisympäristön esteettömyyden huomioimiseen

- Sisäänkäynti on katutasossa tai sisäänkäynnillä on luiska (riittävän loiva ja käsijohteet molemmin puolin).
- Kulkuväylät ovat riittävän leveitä (min. 1200 mm) ja kovapintaisia eikä kulkuväylillä ole tavaraa tai muuta kulkemista hankaloittavaa (esim. johtoja kulkuväylän poikki).
- Apuvälineellä kääntymiseen on riittävästi tilaa (min. 1500 mm käännähdysympyrän verran).
- Tapahtumapaikalla on esteetön wc.
- Tapahtuman kaikkiin osiin on esteetön kulku koko tapahtuman ajan.
- Pieniä tasoeroja, kuten yksittäisiä rappusia, voi nousta avustettuna esimerkiksi matkaluiskan avulla.
- Käytävillä ja jonojen läheisyydessä on levähdyspaikkoja.

Tärkeät mitat:

- Luiskan kaltevuus max. 5 %
- Kulkureittien leveys min. 1200 mm
- Tilaa apuvälineellä kääntymiseen min. 1500 mm
- Kynnysten maksimikorkeus 20 mm
- Pyörätuolipaikka syvyydeltään min. 2300 mm

5.1.2. Kuulemisympäristö

Kuulemisympäristö tarkoittaa ympäröivää äänimaailmaa ja niitä olosuhteita, joissa käytämme kuuloaistiamme. Mahdollisimman esteettömästä kuulemisympäristöstä huolehtiminen onkin erityisen tärkeää tilaisuuksissa ja tapahtumissa, joissa suuri osa informaatiosta ja vuorovaikutuksesta tapahtuu puheen tai äänen avulla.

Keskeinen osa kuulemisympäristön esteettömyyttä on induktiosilmukka, joka siirtää esimerkiksi mikrofoniin puhutun äänen kuulijan kuulokojeelle. Tilojen, joissa on induktiosilmukka, tulee olla merkitty induktiosilmukka-symbolilla ja kuuluvuuskartalla. Kuulolaitteen käyttäjä voi kuuluvuuskartan avulla valita itselleen sopivan paikan. Tapahtumapaikkaa valitessa on tärkeä varmistaa, että tiloissa, joissa on äänentoistojärjestelmä, on myös toimiva induktiosilmukka (kuva 2).

Kuva 2: Kansainvälisen standardin mukainen induktiosilmukan symboli

Induktiosilmukka on aina ensisijainen vaihtoehto myös ulkoilmatapahtumassa.

Vaihtoehtona on äänentoistojärjestelmään laitettava radiolähetin, joka lähettää radioaaltoja ja ne poimitaan kaulasilmukalla (vastaanotin) kuulokojeeseen tai kuulokkeisiin.

Musiikin kuunteluun festivaaleilla ei välttämättä induktiosilmukka ole kaikille tarpeen, valtaosa voi kuunnella musiikkia ilman näitä apuvälineitä. Välispiikit ja -puheet ovat sellaisia tilanteita, missä tulee ongelmia kuulemisen kanssa.

Mobiiliäänensiirtoa tulossa tulevaisuudessa enemmän. Siinä liitytään omalla älypuhelimella QR-koodin kautta sen tapahtuman äänilähetykseen. Ongelmana tässä on, että viivettä on sen verran, ettei käyttäjä pysty seuraamaan huuliolukemisen avulla. Lisätietoa tulevasta mobiiliäänensiirtotekniikasta löytyy esimerkiksi linkin <https://en-fi.sennheiser.com/mobile-connect> takaa. Tuotteen kehitys on alkanut, joten kannattaa seurata teknologian kehittymistä sillä tämä voisi olla ratkaisu induktiosilmukoille tietyissä tapahtumissa.

Tapahtumaan tulisi pyrkiä järjestämään myös mahdollisuuksien mukaan kirjoitus- ja viittomakielen tulkkaus sekä huolehtia, että tulkkeja varten on heidän tarvitsemansa tilat ja välineet.

Vinkkejä kuulemisympäristön esteettömyyden huomioimiseen

- Tiloissa, joissa on äänentoistojärjestelmä, on myös toimiva induktiosilmukka.
- Induktiosilmukalla varustettu tila on merkitty induktiosilmukka-symbolilla ja kuuluvuuskartalla.
- Äänentoisto on säädetty sopivalle voimakkuudelle, jotta puheäänellä keskustelu on mahdollista.
- Tilassa on riittävä valaistus, jotta huulioluku on mahdollista.
- Vältetään hälyisiä tiloja ja kaikuja.

5.1.3. Näkemisympäristö

Näkemisympäristöllä tarkoitetaan kaikkea sitä, mikä liittyy ympäristön havainnoimiseen näköaistin avulla. Esteettömään näkemisympäristöön kuuluvat keskeisinä asioina helposti hahmottavat tilat ja selkeä opastus. Nämä ovat myös asioita, jotka tukevat kaikkien tapahtumaan osallistuvien liikkumista tapahtumassa. Esteetön näkemisympäristö kulkee vahvasti käsi kädessä tapahtumapaikan esteettömän liikkumisympäristön kanssa. Näkemisympäristön osalta on huomioitava myös mahdollisuus säädettävään valaistukseen sekä häikäisyn rajoittamiseen. Myös mahdollisista kirkkaista tai vilkkuvista valoista tulee ilmoittaa ennakoon.

Vinkkejä näkemisympäristön esteettömyyden huomioimiseen

- Yleinen kulkeminen tapahtumassa on selkeää ja johdonmukaista.
- Kulkuväylät ovat turvallisia eikä kulkuväylillä ole kulkemista hankaloittavia tavaroita (esim. johtoja kulkuväylän poikki).
- Opasteet erottuvat ympäristöstä ja ovat selkeitä.
- Tasoerot on merkitty selkeästi (esim. kontrastiteipillä).

5.2. Oheistoiminta

Oheistoiminnoissa on listattu ohjeita ruokailuihin, majoitukseen sekä matkustamiseen liittyen.

Ohjeita ruokailun esteettömyyden järjestämisestä voi hyödyntää myös työntekijöiden ruokailun osalta hyvin isoissa tapahtumissa.

Kunkin oheistoiminnon osalta periaatteita on käyty yleisellä tasolla sekä tapahtuman mukaan räätälöidysti sovellettuna tapahtumaspesifisti.

5.2.1. Ruokailu

Mahdollisten ruokailutilanteiden esteettömyys tarkoittaa esteettömiä kulkureittejä ja riittävää tilaa kulkemiseen mutta myös sitä, että tarjoilupöytien ruoat on asetettu sopivalle korkeudelle. Ruoanottokorkeuden tulisi olla n. 900–1100 mm, mutta usein ruoat on aseteltu tätä korkeammalle. On hyvä huomioida, että joissain tilanteisessa näkö- tai liikuntavammainen henkilö voi tarvita apua ruoan ottamisessa ja pöytään kuljettamisessa. Pöytiintarjoilu on esteettömyyden näkökulmasta hyvä vaihtoehto.

Parhaassa mahdollisessa tapauksessa ruokailutila on sellainen, että kalustuksesta löytyy eri korkuisia pöytiä ja tuoleja, sekä tarjolla on tarjottimia ruoan ja ruokailuvälineiden kuljettamista varten.

Mikäli mahdollista, kannattaa myös varmistaa, että tilassa oleva ruokapöytä on riittävän korkea, jotta esimerkiksi pyörätuolilla mahtuu hyvin pöydän ääreen. Ohjemitta ruokapöydän korkeudelle on 700–800 mm pöytälevyn alareunasta mitattuna.

5.2.2. Majoitus

Jos tapahtumaan liittyy osallistujien majoittaminen hotelliin, on varmistettava, että hotellissa on esteettömiä huoneita.

Jos majoitukseksi valikoituu jokin muu kuin hotelli, esimerkiksi vuokrattava mökki, tulee varmistaa, että piha-alueella on mahdollista liikkua apuvälineellä eli pihalla ei ole isoja tasoeroja tai jyrkkiä mäkiä. Itse rakennuksen esteettömyydessä on tärkeää huomioida, että rakennukseen pääsee esteettömästi ja sisällä on esteetön wc ja suihkutila, makuupaikkoja alakerrassa sekä riittävästi tilaa apuvälineellä liikkumiseen.

Järjestäjän on tärkeää varmistaa majoituksesta vähintään nämä asiat:

- Montako esteetöntä huonetta majoituspaikassa on?
- Mikä on esteettömien huoneiden varustelutaso? (Onko esim. sähkökäyttöiset sängyt ja suihkutuoli)
- Pääseekö piha-alueella liikkumaan apuvälineellä?
- Onko sisäänkäynti maan tasalla tai onko sisäänkäynnillä luiska?
- Löytyykö rakennuksesta esteetön wc ja suihkutila?
- Onko sisällä esteetöntä kulkea ja riittävästi tilaa apuvälineellä liikkumiseen?
- Löytyykö makuupaikkoja myös alakerrasta?

5.2.3. Matkustus

Tämä kappale koskee tapahtumia, joiden järjestäjä on Turun kaupunki ja jotka pitävät sisällään matkustamista paikasta toiseen.

Kun mietitään yleisesti matkustamista Suomessa, on raideliikenne esteettömin vaihtoehto. Junista pystyy varaamaan erikseen esteettömän paikan ja avustajan lippu on maksuton. Esteettömän paikan varaaminen onnistuu VR:n verkkokaupasta ja VR:n sivuilla on myös hyvin tietoja asemien ja junien esteettömyydestä. On kuitenkin hyvä huomioida, että edelleen on olemassa rataosuuksia, joilla ei kulje esteettömiä junavaunuja.

Matkustettaessa lentokoneella, voi avun tarve liittyä lentokentällä liikkumiseen tai itse lentokoneeseen siirtymiseen. Joissain tilanteissa omasta apuvälineestä (esim. sähköpyörätuoli) tulee luopua jo lähtöselvityksen yhteydessä, jolloin siirtymiset tapahtuvat lentokentän pyörätuolilla. Lentokentillä on avustuspalvelu, jolta saa tarvittaessa avustajan apua siirtymisiin. Itse lentokoneeseen siirtymiseen on olemassa kantotuoli, mikäli ei itse pysty kävelemään rappusia/siirtymään koneen ovelta omalle paikalle. Avustuspalvelu tulee varata etukäteen.

Jos henkilöllä on käytössään apuvälineitä (esim. sähköpyörätuoli, rollaattori), tulee niistä ilmoittaa lentoyhtiölle etukäteen tiedot (pituus, leveys, korkeus ja paino).

Edellä mainitut asiat ovat keskeisimpiä nostoja matkustukseen liittyen ja tässäkin asia on hyvä muistaa, että vammaisen henkilö itse tietää parhaiten, millaisia erityistarpeita hänellä matkustamiseen liittyen on ja millaisia ennakkovalmisteluita matkustus vaatii.

5.3. Opasteet ja symbolit

Tapahtumasuunnittelussa tulee kiinnittää huomiota opastukseen. Opastuksen tulee olla selkeä, johdonmukainen ja katkeamaton kokonaisuus. Selkeillä opasteilla tarkoitetaan opasteita, joissa on riittävän suuri teksti ja riittävän suuri tummuuskontrasti taustan ja tekstin välillä. Opasteiden tulee olla yhteneväisiä ja niiden on erotuttava tapahtumapaikan muusta värimaailmasta. Helpoimmin on luettavissa mustan ja valkoisen yhdistelmä. Katse-
lukorkeudella olevia opasteita tulee päästä tarkastelemaan turvallisesti läheltä.

Esteettömät pysäköintipaikat, sisäänkäynnit, kulku- ja kiertoreitit ja wc-tilat merkitään selkein opastein, joissa käytetään ISA-symbolia.

Alla on esimerkkiopaste (kuva 3), jossa on hyödynnetty mustan ja valkoisen yhdistelmää ja käytetty myös ISA-tunnusta.

Kuva 3: Esimerkki opasteesta

5.4. Esteetön WC ja vetäytymistila

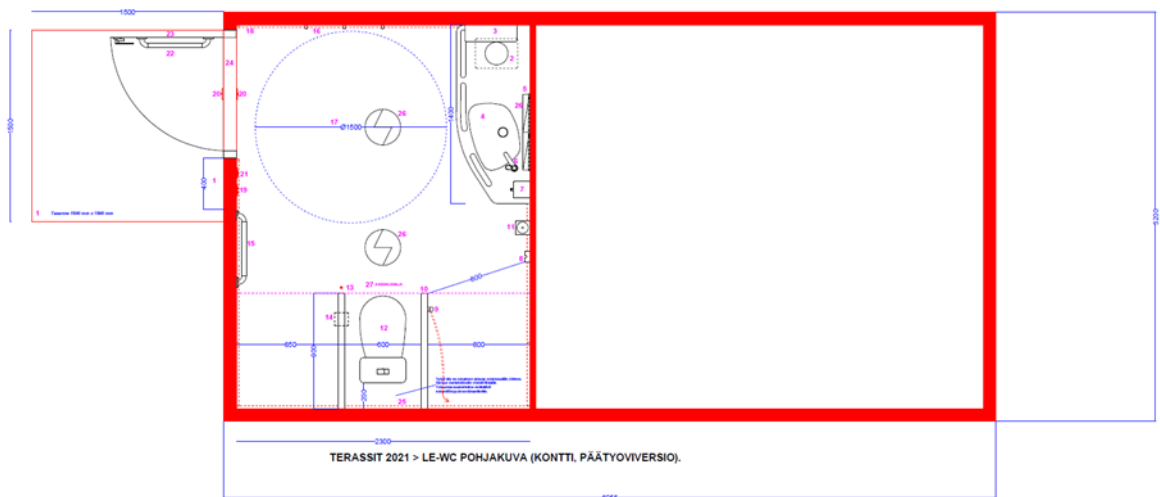
Tapahtuman järjestäjän tulee varmistaa, että tapahtumapaikalla on myös esteetön WC. Esteettömän WC:n sijainnin tulee olla selkeästi opastettu ja myös järjestäjän ja henkilökunnan tiedossa. Esteettömien wc:n määrän tulee vastata tapahtumaan suuruutta. Lähtökoh-
taisesti tapahtumaa ei voida järjestää paikassa, jossa esteetöntä wc:tä ei ole. Mikäli tällai-
nen tilanne tulee, on siitä viestittävä etukäteen osallistujille.

Jos kyseessä lyhyt aikainen, maksimissaan 5 päivää kestävä tapahtuma, jonne vuokra-
taan bajamajoja, on varmistettava, että vähintään yksi niistä on esteetön, ja että sen sijainti
on selkeästi opastettu ja järjestäjän sekä henkilökunnan tiedossa.

Esteettömässä wc:ssä keskeistä on, että wc-istuimen molemmilla puolilla on siirtymiseen
min. 800 mm vapaata tilaa sekä käsijohteet wc-istuimen molemmilla puolilla. LE-wc-tila py-
ritään suunnittelemaan aina kahdelta puolelta käytettäväksi eli wc-istuimen molemmilla
puolilla pitää silloin olla vähintään 800 mm vapaata tilaa. Tämä on huomioitava sen vuoksi,
että liikkumisesteinen henkilö voi sijoittaa pyörätuolin wc-istuimen viereen sivuttaisen siirty-
misen mahdollistamiseksi. Vapaa tila tarkoittaa esteistä vapaata tilaa lattiatasosta 2000

mm korkeuteen saakka. Määritellyn 800 mm vapaan tilan mittaaminen aloitetaan wc-istuimen tukikahvan ulkoreunasta ja kohdistetaan lähimpään kiinteään pisteeseen eli lähimpään seinään/rakenteeseen tai muuhun asennukseen esim. lämpöpatteriin tai wc-paperitelineeseen. Kaikki esteettömien LE-wc-tilojen vapaan tilan mittaukset suoritetaan aina käsitukien ollessa ala-asennossa. Määritellyn 800 mm vapaan tilan mittaaminen aloitetaan wc-istuimen tukikahvan ulkoreunasta ja kohdistetaan lähimpään kiinteään pisteeseen eli lähimpään seinään/rakenteeseen tai muuhun asennukseen esim. lämpöpatteriin tai wc-paperitelineeseen. LE-wc-istuimen käsitukien väliin jäävä vapaa tila on vähintään 600 mm. Vapaan tilan mittaus suoritetaan tässä tapauksessa käsituen sisäreunasta toisen käsituen sisäreunaan. Jos jostain syystä LE-wc-tila on tarkoitettu käytettäväksi siirtymiseen pyörätuolista wc-istuimelle vain sen toiselta puolelta, se on suunniteltava siten, että wc-istuimen toisella puolella on vähintään 800 mm vapaata esteetöntä tilaa alkaen tukikahvan ulkoreunasta pyörätuolia ja pyörällistä kävelytelinettä varten. Jos wc-tila on suunniteltu yksipuoleiseksi, niin sen lähetyvillä tulee olla toinen, vastakkaiselta puolelta toimiva wc-tila. Opasteissa tulee näkyä wc:n kätisyys. Lavuaarin ääreen tulee päästä apuvälineellä. Wc:ssä tulee olla riittävästi vapaata tilaa apuvälineellä kulkemiseen, joten siellä ei saa olla säilytyksessä ylimääräistä tavaraa. Pitkäaikaiseen tapahtumaan suosittelemme käytettäväksi normit täyttävää esteetöntä sisävessaa. Alla olevissa kuvissa (Kuva 4 ja Kuva 5) on esitetty tarkemmin wc-tilojen rakennussuositukset Turun kaupungilla. LE-wc:n mitoitus ja varustelu on saatavissa myös Turun kaupungin esteettömyysohjeistuksessa osoitteessa <https://www.turku.fi/esteettomyys>. [Lisäksi tämän linkin takaa löytyy lisää tarkempia wc-tilojen suunnitteluohjeistuksia.](#)

Mahdollisuuksien mukaan tulee myös tarkastella, löytyykö tapahtumapaikalta hiljainen tila. Hiljaista tilaa voivat käyttää kaikki, jotka kokevat sitä tarvitsevänsä esimerkiksi lepäämiseen, tilapäisen toimintakyvyn häiriön aikana, rauhoittumiseen tai avustettuna pukeutumiseen. Tilan käyttötarkoitusta ei tule kyseenalaistaa.

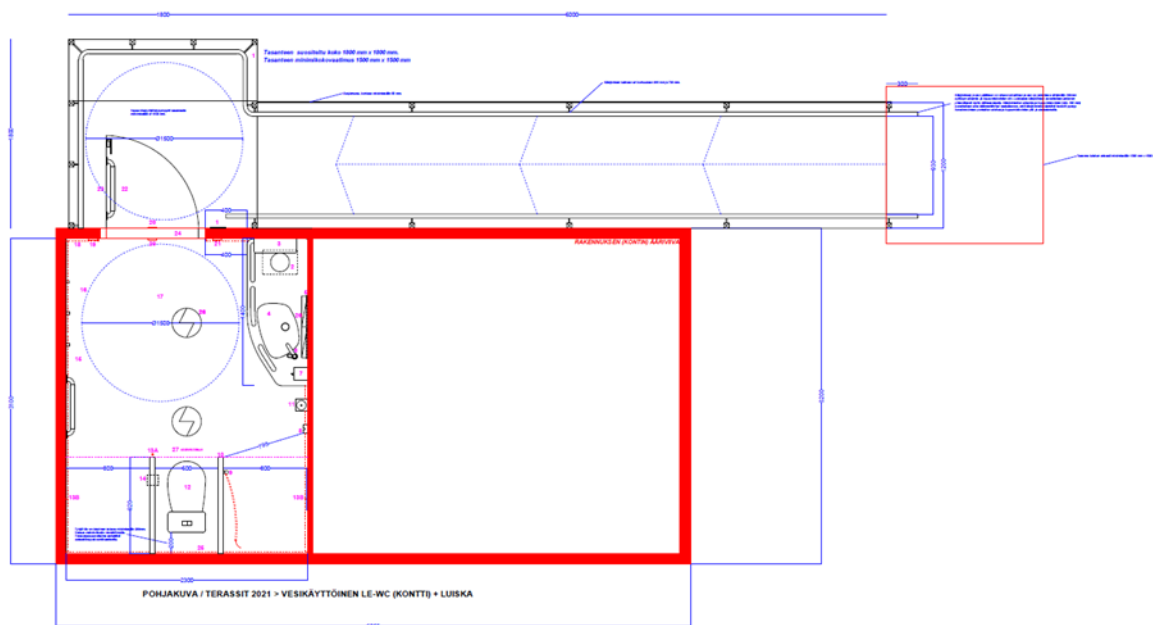

Kuva 4: [Turun kaupungin wc-tilaohjeistus](#)

Ulkotilassa luisikan kaltevuus saa olla yli 5% vain, jos se voidaan pitää sisätilaan verrattavassa kunnossa.

Jos korkeusero on enintään 1000 mm, luisikan kaltevuus saa kuitenkin olla enintään 8%. Tällöin yhtäjaksoisen luisikan korkeusero saa olla enintään 500 mm ja pituus enintään 6000 mm, sen jälkeen on oltava vaakasuora vähintään 2000 mm pitkä tasanne.

Ulkotilassa yli 5 %:n luisika voidaan pitää sisätilaan verrattavassa kunnossa esimerkiksi, kun se on katettu tai sulana pidetty.

Kuva 5: [Turun kaupungin wc-tilaohjeistus](#)

5.5. Ydintoiminta

5.5.1. Kokoukset

Kokousten esteettömyysjärjestelyissä on otettava erityisen hyvin huomioon vammaisen henkilön osallistumismahdollisuus paitsi itse kokoustilanteeseen, niin ennen kaikkea kulloisenkin kokouksen asialistan käsittelyyn sekä päätöksentekoon. Ei siis riitä, että

osallistujille mahdollistetaan esteetön pääsy kokouspaikalle, vaan myös kokoustilanteesta on tehtävä mahdollisimman esteetön.

Kokouksissa erityisen tärkeässä roolissa ovat näkemis- ja kuulemisympäristön esteettömyys. Järjestäjän on siis huomioitava, että informaatio esitetään selkeässä muodossa ja niin, että osallistujilla on selkeä näköyhteys paitsi puhujiin, myös esitysgrafiikkaan. Näkemisympäristön esteettömyyttä tukee hyvä yleisvalaistus. Järjestäjien tulee valmistautua toimittamaan kokouksessa esitettävät materiaalit etukäteen.

Lisäksi on varmistettava kuulemisympäristön esteettömyys. Järjestäjän vastuulla on varmistaa ennen kokousta, että tilassa on riittävä äänentoisto sekä induktiosilmukka. Pienemmissä, mutta vakituisissa kokoustiloissa voi tulla kyseeseen esimerkiksi kokouspöytäsilmuksen hankinta.

Kokouksissa liikkumisympäristön osalta on tärkeää, että kokouspöydän ääreen / lavalle / puhujakorokkeelle pääsee esteettömästi apuvälineellä. Tärkeää on huomioida, että mikäli esteetön kulku järjestetään luiskalla, tulee luiskan olla riittävän loiva, jotta se on turvallinen. Lisäksi on huomioitava, että pöydän taakse / lavalle / puhujakorokkeelle jää riittävä käännähdysympyrä (min. 1500 mm), jotta apuvälineen käyttäjällä on riittävästi tilaa turvalliseen liikkumiseen. Esteettömyys huomioidaan myös pöytien korkeudessa (700–800 mm) ja oheistarvikkeiden sijoittelussa (max. 1100 mm korkeudelle).

5.5.2. Työpajat

Työpajoissa, aivan kuten muissakin tapahtumissa ja tapahtuman osissa, on varmistuttava valitun tilan esteettömyydestä. Työpajaa varten kannattaakin lähtökohtaisesti valita osallistujamäärään suhteutettuna riittävän suuri tila, jotta liikkumiselle jää riittävästi tilaa ja tila säilyy helposti hahmotettavana.

Lisäksi työpajan järjestäjän on valmistauduttava huomioimaan osallistujien erityistarpeet. Työpajat on hyvä suunnitella siten, että ohjelmasta voi valita omalle toimintakyvyllä sopivan vaihtoehdon.

Jos työpajat vaativat kirjoittamista, voi tarjota mahdollisuutta kirjoittaa tietokoneella tai tabletilla tai antaa tarvittaessa lisää aikaa kirjoittamiseen. Kaikki työryhmien tarvikkeet tulee pitää helposti saatavilla ja ohjeet jakaa mahdollisuuksien mukaan sekä kirjallisesti että suullisesti.

Toimintatapoja valittaessa kannattaa pohtia myös mahdollisia ennakkotiedossa ilmenneitä esteettömyystarpeita. Mikäli esimerkiksi osallistuja on kertonut kuulovammasta, voidaan hänelle toimittaa materiaali kirjallisesti. Tai jos osallistuja on ilmoittanut puheen vaikeuksista, tulee toimintatapaa pohtiessa miettiä, miten hän voi osallistua mahdollisimman

paljon esimerkiksi kirjoittamalla. Mikäli toimintatapa vaatii esiintymistä, huolehditaan, että kaikilla on selkeä näkyvyys, helppo liikkua ja mahdollisuus osallistua.

Mahdollisista tarvittavista erityisjärjestelyistä on hyvä kysyä jo työpajan ilmoittautumisvaiheessa, jotta järjestäjä saa mahdollisimman tarkan etukäteistiedon siitä, millaisia tarpeita kullakin osallistujalla on.

5.5.3. Yleisötapauhtuma

Suuremmassa yleisötapauhtumassa ennakkoinformaatio tapauhtuman esteettömyysjärjestelyistä on esteettömyyden kannalta erityisen tärkeässä roolissa. Riittävän kattavan ennakkoinformaation avulla mahdollinen osallistuja pystyy tekemään osallistumispäätöksen etukäteen.

On tärkeää varmistaa, että esteettömyysjärjestelyt on tehty niin, että esteettömyys on otettu huomioon jo tapauhtuman suunnitteluvaiheessa. Lisäksi on tärkeää, että suuremmissa tapauhtumissa yhteyshenkilön lisäksi koko muu henkilökunta on tiedotettu ja mahdollisuuksien mukaan koulutettu tapauhtuman esteettömyyskäytäntöihin.

JOS YLEISÖTAPAHTUMA TAPAHTUU SISÄTILOISSA:

Yleisötapauhtumien esteettömyydessä tärkeänä tekijänä ovat myös yleisön esteettömien istumapaikkojen sijoittelu. Esteettömiä paikkoja tulee olla riittävästi, ja järjestäjän tulee varmistaa, että paikoilta on esteetön näköyhteys lavalle tai puhujaan ja että paikkojen viereen varataan tilaa myös avustajille ja muille seuralaisille. On huomioitava mahdollisuuksien mukaan myös sellaiset tilanteet, joissa vammaisen henkilö tulee tapauhtumaan avustajan ja esimerkiksi perheen kanssa.

Jos tapauhtumassa ei käytetä istumapaikkoja, on hyvä varmistaa, että tapauhtuman keskipisteen läheisyydestä varmistetaan tilaa ja turvallinen kulku apuvälinein liikkuville.

Myös tapauhtuman esitystilaan on varmistettava esteetön kulku.

JOS YLEISÖTAPAHTUMA ON ULKONA:

Yleisötapauhtuman esteettömyydessä järjestäjän on huolehdittava, että tapauhtumaympäristö on hyvin hoidettu, ja että tapauhtuma järjestetään paikassa, joka on jo itsessään mahdollisimman esteetön. Tämä tarkoittaa, että ulkotapauhtumien tapauhtumapaikkoina suositetaan laakeita ja tasaisia alueita, mäkisten tai muuten vaikeakulkuisten paikkojen sijasta. Lisäksi voidaan käyttää esimerkiksi erilaisia liikuteltavia mattoja hankalien tai pehmeiden maastokohtien paikkaamiseksi.

Ulkotapauhtumissa pätee pääpiirteissään samat esteettömyysvaatimukset kuin sellaisissa tiloissa, jotka järjestetään sisätiloissa. Mikäli mahdollista, kannattaa ulkotapauhtumia

järjestettäessä välttää vaikeakulkuisia pintoja, kuten mukulakiveä. Talviolosuhteissa tulee huomioida, että aurauksesta ja kulkuväylien helppokulkuisuudesta ja turvallisuudesta on huomioitu.

Mikäli mahdollista, tulisi katsomoissa olla useita valinnaisia pyörätuolipaikkoja eri osioissa ja avustajia ja muita seuralaisia varten myös istumapaikkoja pyörätuolipaikkojen yhteydessä.

Myös ulkona järjestetyssä tapahtumassa on tärkeää varmistua kulkureittien esteettömyydestä ja asettaa tapahtuma niin, ettei esimerkiksi kulkureitin poikki kulje sähköjohtoja tai suojakouruja.

5.5.4. Esteetön katselulava

Tapahtumaan tulee järjestää esteetön katselulava jokaisen esiintymislavan läheisyyteen.

Esteettömän katselulavan koko riippuu tapahtuman ja esiintymislavan koosta. Se tulee suhteuttaa tarpeeseen. Luiskan jyrkkyys katsomotasanteelle tulee olla enintään 8 %.

Luiska pitää varustaa aina Käyttöturvallisuusasetuksen 1007/2017 vaatimilla käsijohteilla.

[Lisää ohjeita luiskien ja käsijohteiden mitoitusta varten voi lukea tämän linkin kautta.](#) Katsomotasanteen tulisi sijaita n. 600 mm korkeudella, mikäli ympärillä on muuta katsomoa ja oletus, että ihmisiä on paljon ympärillä.

Esteettömän katsomon tulee sijaita sellaisella paikalla, josta on esteetön näköyhteys itse esiintymislavalle. Pintamateriaaliltaan sen tulee olla kiinteä ja luistamaton, jotta apuvälineen kanssa on helppo liikkua. Katsomo pitää aina varustaa käyttöturvallisuuden takia koko katsomoalueen alueelta suojareunalla (korkeus min. 50 mm katsomon käyttötastosta). Katsomossa on myös aina oltava kaide, kun putoamiskorkeus ylittää puoli metriä ja putoamisen tai harhaan astumisen vaara on olemassa, eikä toiminnan luonne edellytä kai-teettomuutta. Kaiteen on oltava turvallinen ja kestävä siihen kohdistuvat kuormat. Kaide voi olla suojakaide tai avokaide.

On tärkeää, että opastus esteettömälle katselulavalle on kunnossa ympäri tapahtuma-alue. Katsomossa tulee olla käytössä säännöt, jotka mahdollistavat tapahtumaan osallistumisen myös seurueessa. Esteettömyyttä tarvitsevat ovat katselulavan käytössä etusijalla, mutta tilan salliessa avustajan lisäksi muutakin seuruetta voi katsomossa olla.

5.6. Oheistoiminta yleisötapauhtumissa

5.6.1. Ruokailu yleisötapauhtumissa

Tilan esteettömyyden lisäksi ruokailuissa olisi hyvä varmistaa, että liikunta- tai näkörajoitteiselle henkilölle järjestetään mahdollisuuksien mukaan pöytiintarjoilu tai avustus ruoan ottamiseen.

Parhaassa mahdollisessa tapauksessa ruokailutila on sellainen, että kalustuksesta löytyy eri korkuisia pöytiä ja tuoleja, sekä tarjolla on tarjottimia ruoan ja ruokailuvälineiden kuljetamista varten.

Mikäli mahdollista, kannattaa myös varmistaa, että tilassa oleva ruokapöytä on riittävän korkea, jotta esimerkiksi pyörätuolilla mahtuu hyvin pöydän ääreen. Ohjemitta ruokapöydän korkeudelle on 700–800 mm pöytälevyn alareunasta mitattuna.

Yleisesti ottaen selkeästi ja riittävän väljästi järjestetty tila helpottaa kaikkien osallistujien toimimista tapahtumapaikalla. Suosittelemme erilaisten ruoka- ja baarikojujen sijoittelusta siten, että niiden edessä on tasaista tilaa toimia myös apuvälinein. On hyvä pyrkiä välttämään asiointin sijoittamista epätasaiselle alustalle tai kynnyksen eteen. Ideaalitilanteessa kunkin asiointipisteen edessä on tilaa toimia ja kääntyä 1 300 tai 1 500 mm verran. Myös kaikille tapahtumissa toimiville kumppaneille on hyvä ohjeistaa, että suositetaan liikuteltavia maksupäätteitä ja tarjotaan tarvittaessa apua tiskillä asioimiseksi. Mikäli palvelutiskien korkeuteen on mahdollista vaikuttaa, tiskin sopiva korkeus pyörätuolin käyttäjälle on 750–800 mm.

5.6.2. Esiintyjät

On muistettava, että myös esiintyjien joukossa voi olla esteettömyyttä tarvitsevia henkilöitä. On tärkeää huolehtia, että myös esiintyjien puolella ja tiloissa on huolehdittu esteettömyyden toteutumisesta.

Edellä läpikäydyt seikat esteettömyyden toteuttamisesta pätevät myös esiintyjäpuolen tiloihin. Esteettömät kulkureitit mahdollistavat kulkemisen esiintymislavalle ja sieltä pois. Esteetön wc-tila on tärkeä toteuttaa myös esiintyjäpuolelle.

Kalusteiden äärelle tulee päästä esteettömästi. Esiintymislavalle tulee voida kulkea esteettömästi.

Esiintyjiltä voidaan tiedustella ennakoon mahdollisista esteettömyystarpeista. Tällöin voidaan jo ennakoon tehdä tarvittavat kohtuulliset mukautukset.